

elogioses, no condemnadores del personatge, sinó clarificadores. Ara que totes dues són sobre la taula, s'ofereix l'avinentesa d'aprofundir en el personatge i en tot el seu entorn. El fresc de la guerra civil catalana del segle XV és una mina per a conèixer actituds, hàbituds, inclinacions, temptacions, mètodes de treball, apassionaments, encerts i errors en la política catalana de tots els temps. Qualsevol llibre o reflexió que ho avivi és benvingut en els moments presents, on podríem haver entrat ja en un altre període de lluita per les *llibertats* catalanes, que ho serà tot menys un passeig triomfal, i per les mateixes o per raons molt semblants que no ho fou el segle XV, ni el XVII ni el XVIII.

Per ajudar en aquesta tasca, els editors han enriquit el volum amb un instrument essencial: una bibliografia a cura de Maria Àngela Vilallonga i Lluís Lucero. Dos mapes, un de la Força Vella de Girona, l'altre de tota la ciutat durant el segle XV, proporcionen al lector l'oportunitat de llegir amb precisió algunes pàgines que sense els dos mapes podrien ésser confuses. Sembla un instrumental petit, però no ho és. El primer és indispensable per a progressar; el segon també ho era, després dels treballs decisius que en matèria d'història urbana de la ciutat han aparegut els darrers decennis. En aquest sentit, els fills i nét editors continuen enfonsant la rella en el solc obert per llur pare i avi; els honora que ho facin i que ho facin bé.

Jaume de Puig i Oliver

Carme RAMIÓ COSTA, *Processus iudicii et actus procedendi in iudicio en el derecho histórico catalán*, Barcelona, PPU, 187 pp.

L'objectiu del present llibre és el d'exposar les bases del dret processal històric de Catalunya, tema, sobre el qual pocs treballs hi han estat dedicats.

L'autora, s'havia dedicat a la procuració abans d'estudiar el present tema i ara s'encara amb el tema teòric del dret processal català, continuant l'obra d'autèntics mestres com Ramon Dou Bassols, Víctor Ferro, Josep M. Font i Rius i Tomàs de Montagut.

El darrer, director del treball, avala un estudi, que ressegueix la trajectòria del tema entre els segles VII (*Liber iudiciorum*) i XVIII (llibre terç de les *Constitucions i altres drets de Catalunya* del 1704), després d'haver passat pel dret feudal, els *Usatges*, el *Ius commune*, el dret inquisitorial, el civil i l'arbitral, i el privilegi *Recognoverunt proceres*. I d'haver desgranat les idees principals de l'esmentat llibre terç, com és l'humanisme jurídic, tant en la pràctica jurídica com en l'axiologia del dret teòric. El llibre que ens ocupa ha plantejat el tema de forma general, presenta els grans trets de la recerca, els acosta al públic lector no necessàriament especialitzat i apunta la feina que encara hi ha a fer. És, doncs, una primera síntesi d'un tema que necessita un cultiu major i alhora permet d'esperar futures aportacions de l'autora. De més a més, cal saludar el to pedagògic i esquemàtic que ella li ha sabut donar, servint-se, per exemple, de quadres i esquemes, car el dret processal esdevé sovint una matèria àrdua, només a l'abast de juristes especialitzats en aquest camp. I augurem-nos que l'autora coroni prest la seva preparació amb el títol doctoral.

Rafael Ramis Barceló

Antonio PLANAS ROSSELLÓ, *La Real Audiencia de Mallorca en la época de los Austrias (1571-1715)*, Barcelona, Publicacions de la Universitat Pompeu Fabra 2010, 430 pp.

Amb aquest títol recent, l'autor continua oferint-nos el nou i novè resultat del seu treball constant sobre el mateix tema, ací concretat en la història de les antigues institucions jurídiques de l'antic Regne de Mallorca, el nom del qual era aleshores *Regnum Maioricarum et insula-*

rum eidem adiacentium, anàlisi fidedigna de la documentació, recolzada sempre sobre dades aplegades per rigorosa tasca de recerca d'arxiu, ben visible en els seus treballs.

Com és sabut, el rei Felip II (I del Regne de Mallorca) creà la Reial Audiència mallorquina el 1571, de caràcter consultiu, integrat exclusivament per juristes, que acabà tenint pes decisiu en la política reial fins a la seva desaparició sota el Decret de Nova Planta el 1715: "En este contexto, el de un reino con una arquitectura política incompleta y fragmentaria, se desarrolló la Real Audiencia de Mallorca como el gran elemento renovador de la administración del rey durante la Edad Moderna, y el principal instrumento a través del cual los monarcas de la Casa de Austria consiguieron introducir sus reformas" (18).

Tal com remarca el prof. Tomàs de Montagut, catedràtic de la Universitat Pompeu Fabra, el llibre que ens ocupa ens ajuda en la comprensió d'un òrgan jurisdiccional que limitava el poder —sovint arbitrari— del virrei, sobretot en la repressió del bandolerisme. I malgrat que fos la considerada de menor categoria de les de la Corona d'Aragó, inclús inferior a la de Sardenya (183), fou sempre el lloc més important per als juristes mallorquins.

Seguint una exposició clara i entenedora, salpebrada amb erudició pertinent, ens posen davant els ulls els orígens i l'evolució de la institució (cap. I), la seva naturalesa i competències (cap. II), el funcionament (cap. III), els membres (cap. IV) i el personal burocràtic (cap. V). A tall de conclusions, el sisè ens presenta dos balanços: el de les relacions de la Reial Audiència amb la Universitat del Regne i el de la contribució de la Reial Audiència en el manteniment de l'ordre públic.

Troben en el llibre relació dels regents, oïdors i advocats fiscals en una part prosopogràfica; i es clou amb un ric apèndix documental, on veuen la llum peces importants per a entendre el context de l'època. Hi és constant en tota l'obra la comparació amb el Principat de Catalunya.

Certament, el professor mallorquí, tímid i prudent, no escriu d'allò que no sap, però —i no és cap tòpic—, sap molt bé el que escriu. Planas té la prudència com a virtut dianoètica, però també sap, com explica Aristòtil, que l'aspiració de l'home al saber no és un punt central entre dos extrems, sinó el motor de la vida intel·lectual. Cal, doncs, rebre amb profunda satisfacció el present treball històric sobre la Mallorca de l'època dels Àustries, que omple un buit historiogràfic, gairebé inexplorat fins ara, que no només dóna a conèixer una de les institucions capdals de l'antic Regne de Mallorca, sinó que és capaç de fer-nos-la reviuire com a protagonistes del nostre passat.

Rafael Ramis Barceló

Rosa M. GREGORI ROIG, *La impressora Jerònima Galés i els Mey (València, segle XVI)*, Pròleg de Francisco M. GIMENO BLAY (Col·lecció Duc de Calàbria), València, Biblioteca Valenciana Nicolau Primitiu, 2012, 611 pp.

El llibre s'ocupa d'"estudiar el món librari a través d'una impressora", oferint una imatge nítida i reveladora del paper de Jerònima Galés i de la família Mey en la València del segle XVI. Inserir el paper de la impressora en el conjunt de les activitats professionals de la família Mey és un dels seus majors èxits. En aquest treball es presenta una panoràmica encertada del paper del taller, analitzant l'evolució de la seva producció, però també ocupant-se de les activitats de la nissaga familiar. El llibre mostra la importància de les relacions amb els seus dos marits, Joan Mey i Pedro de Hueite, i la continuïtat del negoci a través dels seus fills, Joan Felip i Pere Patrici Mey, a València, i Joan Felip a Tarragona, on es va dirigir per imprimir algunes de les obres de l'eclesiàstic i humanista, Antoni Agustí i Albanell.

A diferència d'altres estudis sobre les dones impressores, que ressalten l'excepcionalitat de tals casos, ens trobem amb la inclusió de Jerònima Cortès com a impressora clarament lligada